

Харківський національний медичний університет
Наукова бібліотека

Лазаревич

Іван Павлович

195 років з дня народження видатного акушера-гінеколога, винахідника багатьох акушерських інструментів, завідувача кафедри акушерства, жіночих та дитячих хвороб медичного факультету Імператорського Харківського університету (Харківського національного медичного університету)

1829–1902

Іван Павлович Лазаревич народився 17(29) березня 1829 р.
в Могильовській губернії в дворянській родині

Після закінчення гімназії з відзнакою (1848)
юнак вступає до університету в Петербурзі,
згодом переведений на медичний факультет
Київського університету Св. Володимира

У 1853 р. Іван Павлович закінчує навчання
та залишається асистентом при акушерській клініці
професора О.І. Матвеева

Одночасно працює фабричним лікарем
на Київській фаянсовій фабриці

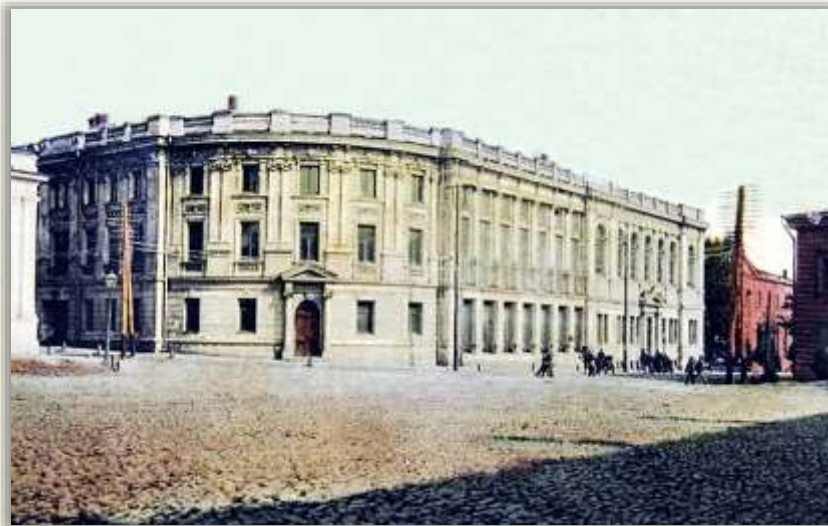
Медичний факультет Київського університету

Анатомічний театр

Харківський університет у ХІХ ст.

Університетська бібліотека

У 1856 р. І.П. Лазаревич затверджений на посаді помічника директора клініки (до 1860)

У 1857 р. вчений захищає дисертацію за темою «De pelvis femineae metiendae rationibus», присвячену вивченню жіночого таза, і отримує звання приват-доцента на кафедрі акушерства (1859)

Півроку Іван Павлович набуває досвіду в закордонному науковому відрядженні. У 1862-1885 р. обирається професором кафедри акушерства, жіночих і дитячих хвороб Харківського університету (нині Харківського національного медичного університету)

Кафедра розміщувалась на базі 6 пологових ліжок в приміщенні разом з хірургічною клінікою. За ініціативою нового завідувача з 1867 р. клініку розширено до 25 ліжок

Іван Павлович вперше починає виконувати операції оваріотомії, видалення матки за наявності фіброміоми, використовувати хлороформ та ефір для знеболювання пологів

У 1868 р. професор пропонує використовувати діафаноскопію для діагностики органів малого тазу

Університетська акушерська клініка стає базою для науково-дослідницької праці лікарів-акушерів та земських лікарів

Вчений відкриває амбулаторію акушерства та жіночих хвороб при клініці, де багатьом пацієнткам надано медичну допомогу

Гінекологічне відділення (1896)

У 1869 р. завдяки клопотанням Івана Павловича при кафедрі організований Повивальний інститут для підготовки досвідчених акушерок

Професор надає великого значення викладанню свого предмета, практичній роботі зі студентами. Він стверджує, що *«допомога породіллі становить чи не найважливішу та найважчу галузь лікарської допомоги»*

З метою покращення практичних навичок вчений наполягає на вивченні акушерства біля ліжка вагітної. Він вводить для студентів самостійне ведення історії пологів і хвороби

Завдяки І.П. Лазаревичу акушерство та гінекологія починають розвиватись на науковій основі. Вперше в країні методика викладання акушерства відбувається на основі вивчення анатомії та фізіології організму жінки

Іван Павлович одним із перших припустив, що пологи є рефлекторним процесом та залежать від стану центральної нервової системи породіллі

Науковець сконструював акушерський фантом, на якому можна було побачити різні положення плода

І.П. Лазаревич писав: «Найталановитіший і працюючий професор, скільки б не вживав зусиль, не в змозі творити диво і виховувати учнів, добре підготовлених до акушерської практики, коли в нього немає необхідної для того умови – добре влаштованої та забезпеченої всім необхідним клініки...»

Акушерська клініка неодноразово поповнювалась новими препаратами та інструментами, купленими професором на особисті кошти під час перебування за кордоном

Клініки Харківського університету

Церква Св. Антонія Харківського університету

Урочиста зала

Окрім предметів «Акушерство» та «Жіночі хвороби» професор читає курс «Дитячі хвороби» (до 1875), що вплинуло на розвиток наукової педіатрії

І.П. Лазаревич заснував і прославив вітчизняну школу акушерів-гінекологів. За ініціативою вченого на кафедрі вперше затверджено приват-доцентуру з акушерства та педіатрії

Під керівництвом професора написано 6 докторських дисертацій

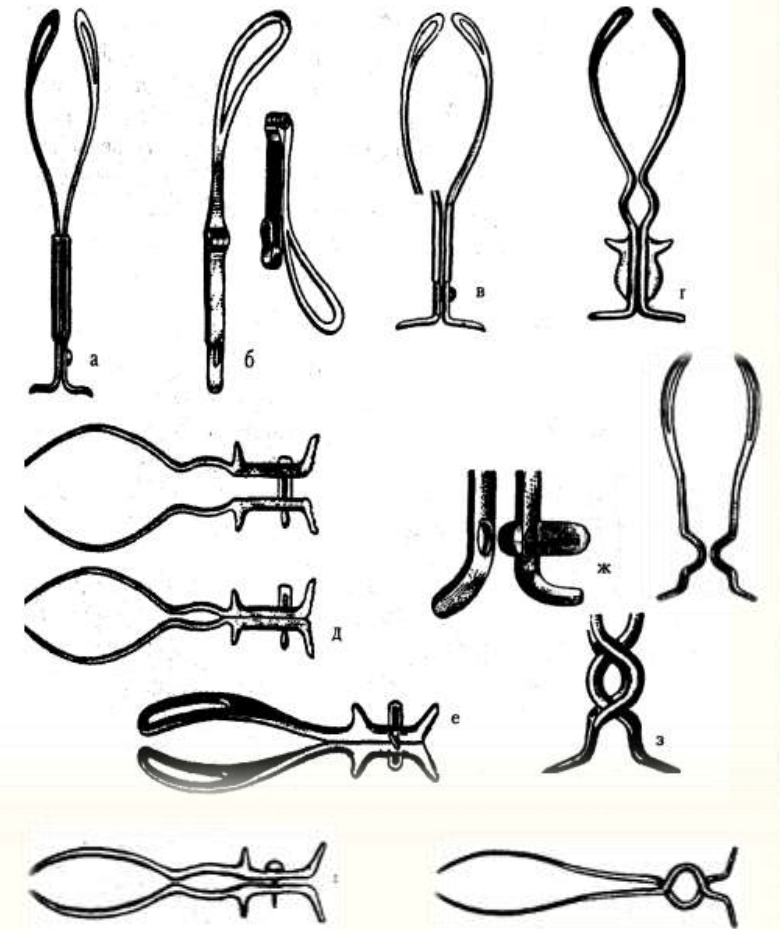
Завдяки діяльності Івана Павловича кафедра акушерства, гінекології і дитячих хвороб Харківського університету стала одним з провідних центрів наукової думки для лікарів-акушерів

І.П. Лазаревич створив низку акушерських і гінекологічних інструментів, які використовуються у світовій акушерській практиці. Загальної популярності набули прямі акушерські щипці (1865)

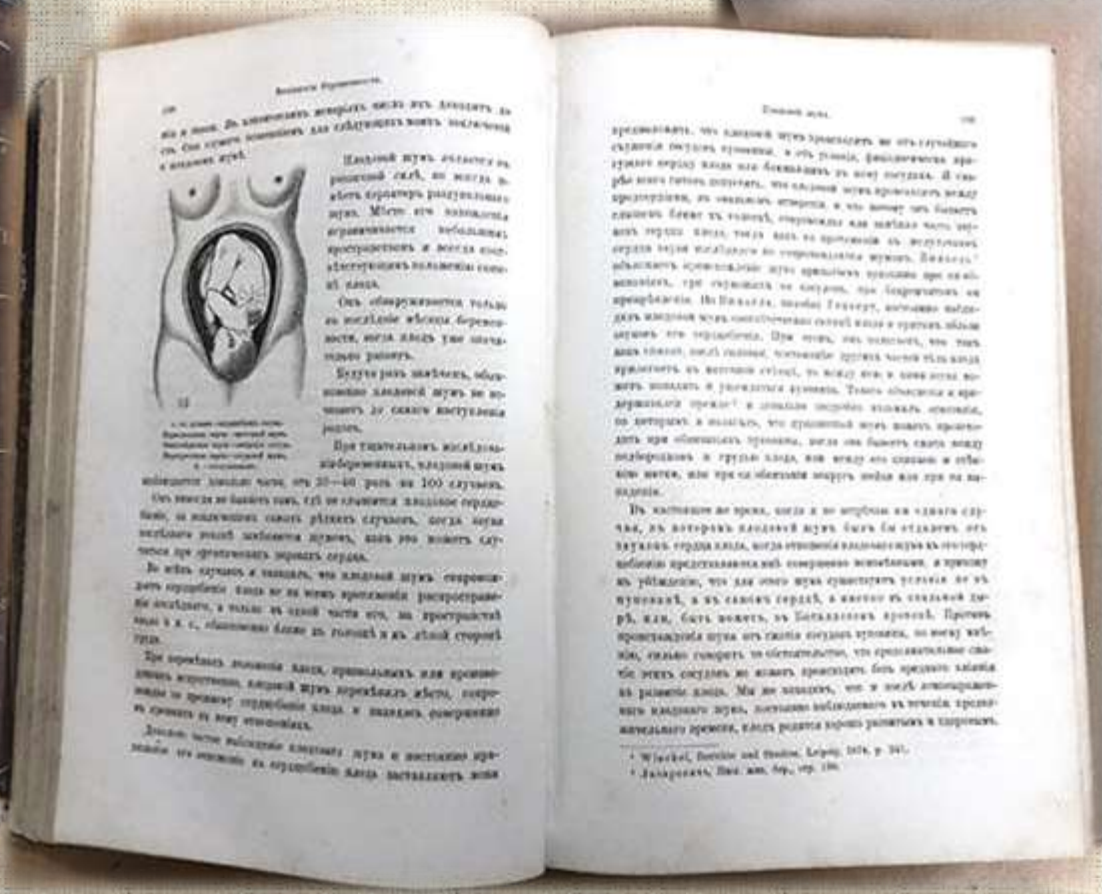
Науковець є винахідником гачка для витягання плода у разі тазового передлежання, брефотомата для плодоруйнівних операцій, маткового зонда, тазомірів для зовнішнього і внутрішнього вимірювань, констриктора для видалення пухлин матки, вагінальних дзеркал тощо

У 1872 р. на вітчизняній промисловій виставці Іван Павлович одержав диплом I розряду «За акушерські інструменти, що користуються почесною популярністю у світі вчених»

Досконалий винахід вченого разом із створеним ним «Атласом гінекологічних та акушерських інструментів» відзначені золотою медаллю на Міжнародній виставці в Лондоні (1873)

*Щипці І.П. Лазаревича
(всього 28 інструментів та приладів)*

Професор І.П. Лазаревич є автором близько 90 наукових праць англійською, німецькою, російською та французькою мовами. Серед них фундаментальний підручник у 2-х томах «Курс акушерства», що вийшов друком двічі (1877, 1892), монографії «Діяльність жінок», «Увага до дітей і матерів», «Атлас акушерських та гінекологічних операцій» (1867). Відома його актова промова «Місто з гігієнічної та естетичної точок зору» (1874)

Івана Павловича обрано членом-кореспондентом та почесним членом 12-ти міжнародних і вітчизняних наукових конгресів і медичних товариств

Професор був дійсним членом товариства дослідників природи при Харківському університеті, почесним членом Київського, Воронежського, Фінляндського медичних товариств, Бостонського та Британського акушерсько-гінекологічного товариств тощо

На II Міжнародному медичному конгресі (1869) науковця обрано віце-президентом, а на Міжнародному конгресі в Копенгагені (1883) – почесним президентом гінекологічної секції

Президент Лондонського акушерського суспільства Роберт Барнс присвятив І.П. Лазаревичу свій підручник з акушерства на знак поваги до професора та визнання його заслуг

У 1885 р. Іван Павлович затверджений у званні заслуженого професора. Він вийшов у відставку та продовжував працювати над атласом своїх інструментів, роботу над яким не встиг завершити.
З 1887 р. – Почесний член Харківського медичного товариства

Нагороджений орденами Св. Анни та Станислава 1-го ст.,
Св. Володимира 3-го ст.

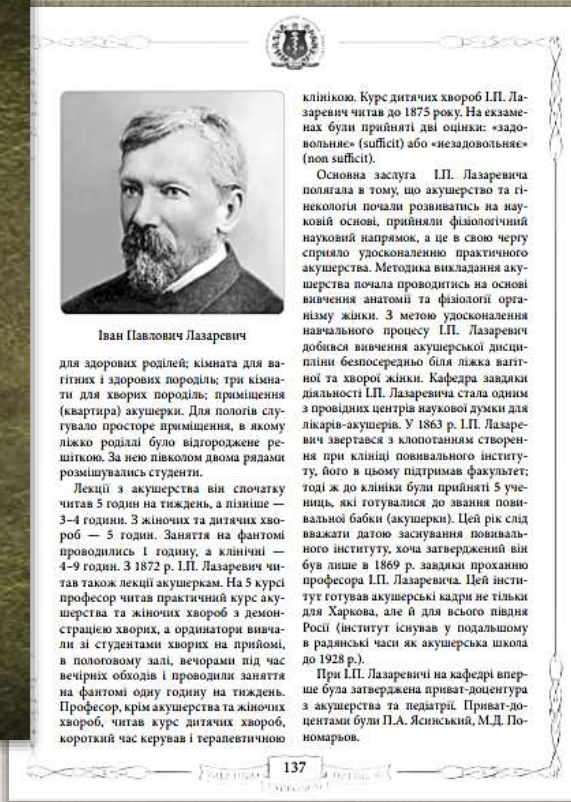
25 лютого 1902 р. Іван Павлович Лазаревич помер в Петербурзі на 73-му році життя від крововиливу в мозок

Пам'ять про вченого-новатора, прекрасного педагога, прогресивного громадського діяча, чудову людину залишилась в його наукових працях і інструментах, що приносять користь суспільству і сьогодні

Представники харківської наукової акушерської школи продовжують традиції, закладені видатним вченим

*Література про І.П. Лазаревича
з фондів Наукової бібліотеки
Харківського національного
медичного університету*

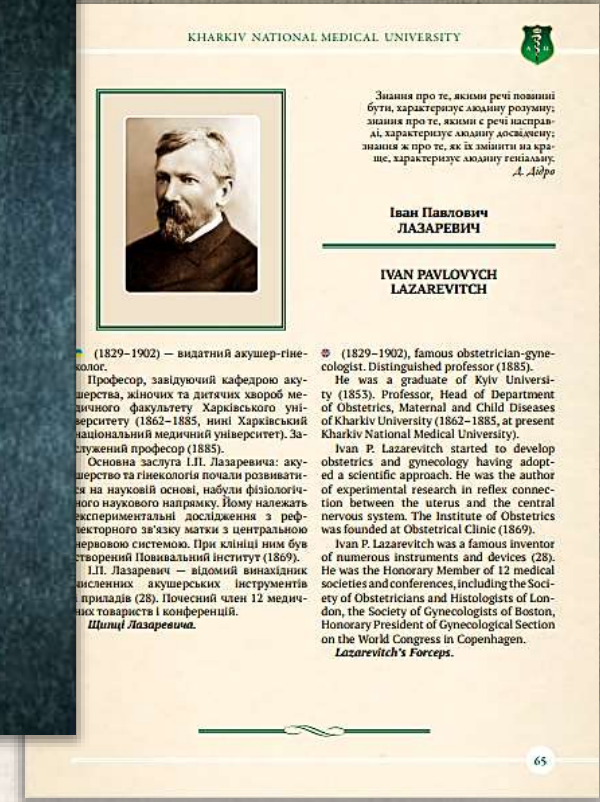

61(09) В

Паращук Ю. С.

Лазаревич Іван Павлович (1829–1902) / Ю. С. Паращук

// Вірні клятви Гіппократа: розповіді про тих, хто є взірцем для прийдешніх поколінь лікарів / за ред. В. М. Лісового, В. А. Капустника, Ж. М. Перцевої ; Харківський національний медичний університет. – Харків : ХНМУ, 2020. – С. 136-139. – URL: <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/28094>

61(092)(08) С

Іван Павлович Лазаревич // Скарбниця харківської медицини. Постаті : біографічний довідник / за заг. ред. В. М. Лісового. – Харків : ХНМУ, 2015. – С. 65. – URL: <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/16215>

618(082) 3

Грищенко В. І. Лазаревич Иван Павлович / В. І. Грищенко, Ю. С. Паращук // Збірник наукових праць Асоціації акушерів-гінекологів України / ред. Б. М. Венцківський [та ін.]. – Київ : Інтермед, 2004. – С. 3-5.

72(092) В

Петрова З. П. Лазаревич Иван Павлович / З. П. Петрова // Выдающиеся педагоги высшей школы: биографический словарь / В. И. Астахова [и др.] ; ХГИ Народная украинская академия. – Харьков : Глобус, 1998. – С. 358-359.

Підготували
Л.В. Скрипченко
В.В. Віскова

© НБ ХНМУ, 2024